

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการศึกษา

ปัญหาความยากจนในชนบทเป็นปัญหาที่สำคัญมากในระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทย และเป็นปัญหาพื้นฐานของทุกๆ ประเทศ ที่เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา (อภิรักษ์ พันธเสน, 2539:45) ปัญหาความยากจนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือเรื่องปากท้อง การว่างงาน การอพยพย้ายที่อยู่เพื่อหางานทำในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ จนกลายเป็นปัญหาของสังคม

เมื่อพิจารณาอาชีพทางเกษตรกรรมที่นับวันจะยิ่งล้มเหลวในชนบทแล้ว อาชีพอุตสาหกรรมที่ถูกพัฒนาไม่ว่าจะด้วยวิชาการหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ตาม อาชีพด้านอุตสาหกรรมในปัจจุบันนับว่ามีแนวโน้มที่พอยังชีพ และทำให้มีรายได้ที่พอเพียงสำหรับตนเองและครอบครัว จึงเป็นหนทางที่คนหลายคนในชนบทมองเห็นและเลือกที่จะเป็นทางออก โดยพยายามเข้ามาสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น

สถานภาพของการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในสังคมปัจจุบันนั้น เมื่อนำปัจจัยและหลักฐานในการพิจารณาโดยภาพรวมแล้วเห็นได้ว่า อาชีพในด้านอุตสาหกรรมนั้นมีมากมาย แต่เมื่อพิจารณาตามความจำเป็น ความพร้อมในการผลิต การตลาดและรายได้ของผู้ประกอบอาชีพนั้นแล้ว อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนับเป็นทางเลือกที่สำคัญในการประกอบอาชีพทางหนึ่งที่เหมาะสมกับลักษณะนิสัยของบุคคลที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือตอนบน (วัลภา ชาวลาภฤทธิ, 2530 รุ่งโรจน์ โพธิ์วิจิตร, 2535 และสมบัติ สัจจราช, 2538) เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยฝีมือ ความมีศิลปะ ความสวยงาม อีกทั้งมีความเป็นอิสระในการทำงานและเป็นงานสบาย ไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน ทำให้มีครอบครัวที่อบอุ่นอยู่ในถิ่นกำเนิดของตน .

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนั้นประกอบด้วย 3 อุตสาหกรรมหลัก (สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538) คือ อุตสาหกรรมเจียรไนเพชร อุตสาหกรรมเครื่องประดับเพชรพลอย และอุตสาหกรรมเจียรไนพลอย (ทวีป ศิริวิศมี, 2536 : 39) ซึ่งทั้งสามอุตสาหกรรมนี้ต่างก็เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงานฝีมือเป็นจำนวนมาก (Intensive Labor) ประกอบกับอาชีพอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเป็นอุตสาหกรรมที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย และเป็นอุตสาหกรรมที่มีพัฒนาการอันคึกคักที่น่าสนใจในการส่งออก และมีมูลค่าสำคัญยิ่ง (ตารางที่ 3.1 และ 3.2) พัฒนาการในปี 2533 ของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนี้มีมูลค่าการส่งออก

ถึง 38,878 ล้านบาทและเป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุดเป็นอันดับที่ 2 ของการจัดอันดับเมื่อเทียบกับสินค้าข้าว ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยมาก่อน¹ นอกจากนี้อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับยังก่อให้เกิดผลเกี่ยวเนื่องไปสู่อุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่อุตสาหกรรมการทำเหมืองพลอย อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์เพื่อเจียรไนพลอยและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมกล่องบรรจุเครื่องประดับ และส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอีกด้วย ทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มอย่างมาก การขุดพลอยดิบขึ้นมาทำการเจียรไนเพื่อทำเครื่องประดับส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ทำให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มอีกหลายเท่าตัว ผลพลอยได้เหล่านี้ ทำให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมาก (สุภัช สุภชลาศัย และสุภมาส พัทธมพันธ์, 2539) เกิดการกระจายรายได้สู่ชนบทอย่างกว้างขวาง และเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ดีในระดับหนึ่ง

นอกจากปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานที่ทำกินจากชนบทไปสู่เมืองหลวงเพื่อหางานทำแล้ว ปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนของไทยคือการที่เขาวงศ์และสตรีไปประกอบอาชีพขายบริการ ปัญหาการแพร่กระจายของโรค AIDS

ในเรื่องของวัตถุดิบประเทศไทยพบพลอยต่างๆ เช่นทับทิม ไพลิน (จัดเป็นอัญมณีที่สำคัญและส่งออกมากที่สุด) โดยทับทิมพบที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ส่วนไพลินพบที่ อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้นผู้ที่ผลิตอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในไทยจึงมีความได้เปรียบในเรื่องของวัตถุดิบ ประเภทพลอย เพราะประเทศไทยเป็นแหล่งพลอยสี่ที่สำคัญ 1 ใน 5 ของโลก²

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับจัดเป็นอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตที่มีศักยภาพในภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ(เถียรชัย จุลลาศัยและคณะ, 2535) นอกจากนี้ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทยนั้นผลิตเพื่อส่งออกเป็นส่วนใหญ่ คือ ประมาณร้อยละ 80 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด (สุภัช สุภชลาศัยและสุภมาส พัทธมพันธ์, 2539 : 1) อุตสาหกรรมนี้มีการจ้างแรงงานประมาณ 1 ล้าน 3 แสนคน ลักษณะของอุตสาหกรรมมีตั้งแต่อุตสาหกรรมครัวเรือน ไปจนถึงอุตสาหกรรมโรงงานที่มีเครื่องมือในการผลิตที่ทันสมัย มีคนงานตั้งแต่ 5 คน ไปจนถึง 1,000 คน การขยายตัวในมูลค่าของการส่งออกของอุตสาหกรรมนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมนี้มีความได้เปรียบในเรื่องของเป็นแหล่งพลอยสี่ที่สำคัญ 1 ใน 5 ของโลก

¹ ทวีป ศิริวิศรี. " การศึกษาเพื่อวางแผนการผลิตกำลังคนและพฤติกรรมของผู้บริโภคอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศไทย". 2536 หน้า 36

² แหล่งพลอยสี่ที่สำคัญของโลกคืออาฟริกาใต้ อเมริกาใต้ พม่า ศรีลังกา และไทยสำหรับไทยพลอยที่มีชื่อเสียงคือทับทิมและไพลิน

แล้ว ยังมีความได้เปรียบในเรื่องของฝีมือในการเจียรไนพลอย เป็นแหล่งแรงงานที่มีฝีมือดีและมีค่าจ้างที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่นที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และที่สำคัญที่สุด ประเทศไทยมีความสามารถที่ไม่มีที่ใดในโลก (ศุภชัย สุภชลาศัย และศุภามาศ พัทธมพันธ์, 2539) คือมีเทคนิคการเผาพลอยหรือหุงพลอยที่มีสีไม่สวยงาม ให้เป็นพลอยที่มีสีสวยงามและมีราคาสูงขึ้นได้ สิ่งเหล่านี้สนับสนุนให้ไทยมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกและสามารถช่วยในการส่งออกให้มากขึ้น (ตารางที่ 3.1) อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนี้ จึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว (ตารางที่ 3.3) และเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญที่สุด (ตารางที่ 3.4) อุตสาหกรรมหนึ่งที่ทำให้ไทยก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางอัญมณีโลกในเขตภูมิภาคนี้

การแก้ไขปัญหาในเรื่องปากท้องและการประกอบอาชีพของประชาชนที่เหมาะสมกับลักษณะนิสัยของบุคคล โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนนั้น จะต้องเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ มีความเหมาะสม สามารถช่วยแก้ปัญหาและเป็นทางเลือกที่น่าสนใจมากที่สุดคือ อุตสาหกรรมเจียรไนพลอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาพื้นฐานคล้ายคลึงกันมากในด้านปัญหาสังคม ที่มีเยาวชนสตรีไปประกอบอาชีพพิเศษหรือขายบริการ (ทินกร เทพสาตรา, 2527) การแพร่ระบาดของโลก AIDS นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาสัดส่วนคนยากจนในปี 2539 ในจังหวัดภาคเหนือ (ตารางที่ 1.1) เปรียบเทียบกันระหว่างพะเยา และเชียงรายแล้วทั้งสองจังหวัดยังมีที่ตั้งใกล้เคียงกับพรมแดนของประเทศพม่าและลาวซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบ (ทับทิม) ที่สำคัญในการผลิตอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับอีกด้วย

นโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในชนบทของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการสกัดกั้นการอพยพย้ายถิ่น เข้าไปในเมืองหลวง การมีอาชีพพิเศษของเยาวชนสตรี การแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัย ยาเสพติด โรคระบาดและการที่สถาบันครอบครัวล้มสลาย แนวทางหนึ่งที่รัฐจะช่วยแก้ปัญหาได้คือการสร้างงานในชนบท โดยเฉพาะงานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแรงยึดเหนี่ยวให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่น และเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาที่บูรณาชาติสิ่งแวดล้อม ในชนบท ตลอดจนสภาพสังคมและสถาบันครอบครัว โดยกระทรวงอุตสาหกรรมมีหน้าที่หลัก ในการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคอย่างจริงจัง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบของไทย

ด้วยความน่าสนใจของปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้เขียนเลือกที่จะทำการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดพะเยาและอำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาว่าอาชีพเจียรไนพลอย (ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ) เป็นอุตสาหกรรมที่มี

ศักยภาพในการสร้างงานในชนบท โดยพิจารณาถึงระบบการผลิตและความเป็นไปได้ของอุตสาหกรรมเกษตรในพลอย โดยพิจารณาถึงระบบการผลิตและความเป็นไปได้ของอุตสาหกรรมเกษตรในพลอย โดยเปรียบเทียบรายได้เดิมกับรายได้จากการเกษตรในพลอยของผู้ประกอบการและลูกจ้างในปัจจุบัน

ตาราง 1.1 สัดส่วนคนยากจนปี 2539 ในจังหวัดภาคเหนือ

สัดส่วนคนยากจนปี 2539 ในจังหวัดภาคเหนือ	
จังหวัด/พื้นที่	ร้อยละของประชากรในจังหวัด/พื้นที่
ภาคเหนือ	11.2
แม่ฮ่องสอน	43.1
น่าน	24.3
พะเยา	16.7
ดาม	16.3
พิษณุโลก	15.4
เชียงราย	13.8
สุโขทัย	10.9
อุทัยธานี	10.3

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในจังหวัดพะเยาและ เชียงราย : อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพต่อการสร้างงานในชนบท มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระบบการผลิตของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับที่ผลิตได้ ในจังหวัดพะเยาและเชียงราย
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ต่อการสร้างงานในชนบทของจังหวัดพะเยาและเชียงราย
3. เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบต่ออาชีพของผู้ประกอบการหัวหน้ากลุ่มเกษตรกร และลูกจ้างกับอาชีพเดิมก่อนที่จะประกอบอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ในเขตจังหวัดพะเยาและเชียงราย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาค้างนี้ ได้เจาะจงเลือกทำการศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมเจียรไนพลอย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนอกเหนือไปจากอุตสาหกรรมเจียรไนเพชรและอุตสาหกรรมเครื่องประดับเพชรพลอย และเลือกเจาะจงพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณาถึงที่ตั้ง ความยากจนของประชากรและปัญหาทางสังคมที่เป็นปัญหาพื้นฐานที่ใกล้เคียง โดยเลือกศึกษาพื้นที่เป้าหมาย ที่อำเภอเมืองพะเยา และที่อำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีเจาะจงสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามทุกหน่วยนับของประชากร โดยได้แบ่งกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งสองพื้นที่เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มลูกจ้างหรือรับจ้าง
2. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มเจียรไนหรือผู้ประกอบการรายย่อยในท้องถิ่น
3. กลุ่มบริษัทหรือผู้ประกอบการรายใหญ่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้สามารถวิเคราะห์หาแนวทางของระบบ และพฤติกรรมการผลิต ของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในภาคเหนือ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ในการผลิตอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ในอำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย และอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา
2. ได้แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ รวมทั้งมาตรการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาบุคลากร ในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ตลอดจนฝีมือแรงงานที่ดีในอาชีพช่างเจียรไนพลอย เพื่อสนับสนุนให้ภาคเหนือตอนบน เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการวางแผน เตรียมการที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาฝีมือแรงงานและเป็นทางเลือกทางหนึ่งของการประกอบอาชีพของคนในชนบท เพื่อการกระจายรายได้ให้ทั่วถึงมากขึ้น
4. เพื่อใช้ผลในการศึกษานี้ เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมชนบท ในการสกัดกั้นการอพยพแรงงานสตรีและเด็กสู่เมืองหลวง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ในระดับหนึ่ง
5. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่จะลงทุนในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนี้ให้ขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรมนี้ ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเริ่มจากกลุ่มที่มีสภาพฝีมือ

แรงงานที่เอื้ออำนวยมากที่สุด ในชนบทและค่อยๆขยายกลุ่มที่มีฝีมือและคุณภาพให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้น

1.5 อธิบายศัพท์

อัญมณี	หมายถึง	เพชร พลอย ไข่มุกและรัตนชาติที่มาจากธรรมชาติ
พลอย	หมายถึง	พลอยเนื้ออ่อน ที่มีความแข็งน้อยกว่าเพชรทุกชนิดและพลอยเทียมที่มาจากสารสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์
เครื่องประดับ	หมายถึง	เครื่องประดับกาย อันได้แก่ แหวน สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล จี้ ต่างหู เข็มกลัดติดเสื้อ เข็มกลัดติดหมวก ฯลฯ
ศักยภาพ	หมายถึง	อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือทำให้ ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ และคณะ พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์, 2539)
MARK UP	หมายถึง	การตั้งราคา โดยการบวกจำนวนร้อยละของกำไรที่ต้องการเข้าไป ในราคาขายต่อหน่วยหรือต้นทุนต่อหน่วย วิธีการดังกล่าว เรียกว่าการบวกเพิ่มเข้าไปกับราคาขาย (Mark up on price) และวิธีการบวกเพิ่ม โดยคำนึงถึงต้นทุนเป็นหลัก (Mark up on cost) ทั้งสองวิธีนิยมใช้กันมาก เหมาะกับกิจการที่ผลิตหรือขายสินค้าหลายชนิด

GSP (Generalized System of Preferences) หมายถึง ระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ มีสาระสำคัญคือ ประเทศที่พัฒนาแล้วควรเปิดโอกาสให้ประเทศกำลังพัฒนา สามารถส่งสินค้าไปขายแข่งขันในตลาดของประเทศพัฒนาได้อย่างเต็มที่ โดยคิดอัตราภาษีศุลกากรที่ต่ำกว่าอัตราปกติ โดยที่ประเทศอุตสาหกรรมแต่ละประเทศจะสามารถหารายชื่อประเทศที่ได้รับ GSP ระบุชนิดและปริมาณของสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี ส่วนมากได้แก่สินค้าประเภทหัตถกรรมและ หัตถอุตสาหกรรม ทั้งนี้ประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษจะเป็นผู้ให้แต่เพียงฝ่ายเดียวไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ระบบดังกล่าวเกิดจากการประชุมว่าด้วยการค้าและการพัฒนาขององค์การ สหประชาชาติ (UNCTAD) ในปี ค.ศ 1967

Fast Track หมายถึง หลักเกณฑ์ในการลดหย่อนภาษีศุลกากรตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) (ASEAN FREE TRADE AREA) เมื่อประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนมีมติเห็นชอบ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ที่ประเทศสิงคโปร์ โดยมีการกำหนดระยะเวลา ดำเนินการ ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 และ กำหนดให้มีการใช้ข้อตกลงอัตราภาษี พิเศษที่เท่ากัน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff) (CEPT) เป็นกลไก ในการดำเนินการ ตามข้อตกลงประเภทของสินค้าภายใต้ข้อตกลง ACEPT นั้นประกอบด้วยสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าประเภททุน โดยมีหลักเกณฑ์ในการลดภาษี เงื่อนไขสิทธิประโยชน์ที่สำคัญ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ในการลดหย่อนภาษีศุลกากร ตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

1.1 การลดหย่อนภาษี แบบปกติ (Normal Track) แยกออกมาเป็น 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 สินค้าที่มีอัตราภาษีศุลกากรก่อนวันที่ 1 มกราคม 2536 สูงกว่าร้อยละ 20 ภายใน 5-8 ปี โดยนับจากวันที่ 1 มกราคม 2536 เป็นต้นไป หลังจากนั้น จะต้องลดภาษีจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 7 ปี สุดท้าย โดยมีระยะเวลาในการลดภาษีดังนี้

ปี 2546	จะลดภาษีลงเหลือร้อยละ	15
ปี 2548	จะลดภาษีลงเหลือร้อยละ	10
ปี 2550	จะลดภาษีลงเหลือร้อยละ	0-5

อย่างไรก็ดีประเทศสมาชิกสามารถลดอัตราภาษีให้เร็วกว่าข้อกำหนดอัตราภาษีดังกล่าวข้างต้นได้

ประเภทที่ 2 สินค้าที่มีอัตราภาษีปัจจุบันเท่ากับร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า จะต้องลดอัตราภาษี จนเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 7 ปี นับจากวันที่ 1 มกราคม 2539

1.2 การเร่งลดภาษี (Fast Track) หลักการคือ การเร่งลดอัตราภาษีจะต้องลดภาษีเร็วกว่ากรณีปกติ โดยแบ่งกลุ่มสินค้าออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ

สินค้ากลุ่มที่ 1 สินค้าที่มีอัตราภาษีในปัจจุบันสูงกว่าร้อยละ 20 จะต้องลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปี นับจากวันที่ 1 มกราคม 2536

สินค้ากลุ่มที่ 2 สินค้ากลุ่มนี้เป็นสินค้าที่มีอัตราภาษีในปัจจุบันเท่ากับร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า จะต้องลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 7 ปี นับจากวันที่ 1 มกราคม 2536 โดยสินค้ากลุ่มนี้ จะมี 14 ชนิดคือ

1. น้ำมันพืช
2. สิ่งทอ
3. ฟอรันิเจอร์ไม้และหวาย
4. หนังสือ และผลิตภัณฑ์หนังสือ
5. เชื้อกระดาษ
6. อัญมณีและเครื่องประดับ
7. แคนโทดและทองแดง
8. ปู่ย
9. ซีเมนต์
10. เซรามิก
11. แก้ว
12. พลาสติก
13. เคมีภัณฑ์
14. อิเล็กทรอนิกส์